PROVINCIAL LIBRARY MANITOBA

ДЕЩО З МОДЕРНОЇ МЕДИЦИНИ.

(Стаття д-ра Осипа Меґаса для "Укр. Роб. Вістей".)

Невидимий світ мікробів — мухи і насікомі.

Пишучи статтю про венеричні недуги, я хотів зробити головний натиск на заразливість цих недуг і на їх специфічність, себ-то на малесенькі, невидимі голим оком орґанізми, які ми **штучно** плекаємо у відповідних поживах в біольоґічних і університетських та шпитальних лябораторіях. З крови або з матерії зараженої особи ми перебираємо ці орґанізми для наукових цілей, годуємо їх і плекаємо так само, як огородник або фармер плекає рослини або худобу. При помочі мікроскопа і других способів ми пізнаємо і клясуємо дуже легко такі зарази, як:

Дифтерія (Diphteria).

Сухоти і другі недуги легких (Comsuption, Pneumonia).

Сифіліс (Syphilis).

Трипер (Gonorrhora).

Сплячка (Sleeping sickness).

Тиф (Typhoid fever) — Тиф черевний.

Холера (Cholera).

Дизентерія (Dysentery).

Малярія (Malaria).

Інфлюенца (Influenza).

Коклюш (Whopping Cough, Pertussis).

Шкарлятина (Scarlet fever).

Кір (Measles).

Наворотний тиф (Relapsing fever).

Жовта фебра (Yellow fever).

Скаженина (Hydrophobia).

Короста (Scabils).

Золзи (Glanders).

Джума (Plague).

Запалення мозку (Cerebrospinal fever).

Віспа (Small pox).

На кожну з повищих слабостей є осібний специфічний орґанізм, себ-то не дістанеш сухіт без присутности сухітничих бакцилів; не дістанеш сифіліса без пірохетів; не будеш мати трипера без малесеньких мікробів так званих gonococcus і т. д. і т. д. Кожна з повищих слабостей має осібний ґатунок мікробів.

Відкриття і студії над повищими мікробами — це величезний епохальний здобуток модерної медицини. Завдяки мозольній дослідчій праці німецьких, французьких, англійських, американських і инших учених повищі **заразливі недуги** не належать вже тепер до катеґорії кари божої, але до певних добре нам знаних малесеньких орґанізмів — паразитів. Теперішнє розуміння і штучне плекання цих орґанізмів дало нам засоби лічення повищих зараз не забобонами попередніх століть, але науковою методою, основаною на численних досвідах, роблених не лише на людях, але на звірятах. Бакцилі сухіт ми легко перещіплюємо з людини до морської свинки; орґанізми жовтої фебри дуже легко переходять з хорого до комара, а через зараженого комара до здорового чоловіка; бакцилі джуми переходять через блоху зараженого щура, а відтак через цю саму блоху до чоловіка. В далекій Африці є звичайна муха, що переносить заразу сплячки (sleeping siekness) із зараженої худоби до чоловіка. Страшна пошесть поворотного тифа на Україні буда ширена головно вушима, які вандрували з хорого до здорового чоловіка. Звичайна короста, лишаї переходять зі слабого до здорового через дотик — контакт.

В полудневих стейтах Злучених Держав є дуже розповсюджена зараза гачкового хробака (Hookworm Disease), який влазить до здорового тіла через маленькі прогалини на скірі, або через нечисту ярину, або воду, дістається до жолудка та людських кишок. Такі слабости, як солітер, кишкові глисти, хроби у дітей, є спричинені нечистою поживою, мясом, рибою. Ці зарази переходять (через цю поживу) в наше тіло у формі малесеньких яєчок, або хробачків недостижимих нашим оком.

Малярію в полудневих країх ширить звичайний комар, в якого тілі проживають паразити — протозії, які переходять в кров чоловіка коли комар його ссе. Наша домашня муха, особливо літом, це найбільший ворог дитинячого здоровля, бо вона розносить заразу від хати до хати, від слабого до здорового. Муха любить молоко, яке є також найлучшим розплідником мікробів, котрі муха пускає в молоко зі своїх ніжок та вибльованої нею поживи. Дитина пє таке молоко і дістає слабість.

Звичайна домашня муха, яка літом міліонами переживає там, де лише живе худобина і люде, є великим ворогом людського здоровля і хатньої чистоти. Самиця цего рода мух зносить яких 125 яєчок, з яких вигріваються червяки (лярви) в протягу 36 годин. Ці яєчка найскорше вигріваються в кінськім гною. З яєчних черваків творяться мухи в протягу 10 днів. Найбільша небезпека від мух лежить в тім, що на своїх волосистих ногах і тілі мухи розносять всякого рода заразу, сідаючи на яку небудь поживу. Мухи ці їдять поживу, виблювують відтак в ту саму поживу і притім дуже часто занечищують своїм калом ту саму поживу. В той спосіб домашні мухи ширять такі зарази і недуги, як холера (в Азії), а в нас, в Канаді, ширять вони тиф, дизентерію, дитинячу бігунку, різанку і багато очних недуг.

Тому особливо літом жінки повинні держати в кухни і їдальні якнайбільшу чистоту від мух і вікна в кухні і хаті повинні мати сітки, а також ріжнього рода убиваючі средства — це проти мух повинна уживати кожна господиня. Виходки і другі відходові місця треба держати закриті так, щоби мухи не могли сідати на калі і в той спосіб розносити небезпечні заразливі мікроби з людського й звірячого калу до людської поживи.

(Кінець буде.)

ПРО ПАРТІЙНІ СПРАВИ.

Мусимо зміцнити партію.

Щоб бути дійсним членом партії, не досить виповняти свої членські вкладки, не досить звати себе членом, як не досить самим тільки членом бути. Член партії мусить злитись з нею, мусить стати її частиною. Переходячи в нову форму орґанізації, мусимо оглянутись, чи міцні підвалини партії, щоб нам опісля не приходилось їх "ремонтувати". Цей ремонт" мусимо перевести зараз, коли до цього відповідніщий час. Що цей наш фундамент не дуже-то міцний, про це й сперечатись не приходиться. Це ми запримітили підчас реорґанізації наших частин. Заглянмо до книжки В. Сорина, "Наука Ленінова про партію". Щоб бути дійсним членом партії треба засвоїти собі, "чотири найважніщі підрозділи суспільно-політичного знання" і перший з яких є:

Ідеольоґія партії.

"Коли ми хочемо мати всебічну уяву про більшовицьку партію, нам треба насамперед зопитати себе: яка її ідеольоґія, її теорія? Як партія розуміє хід і розвиток суспільного життя? Чого партія домагається, які завдання собі ставить? Який вона має програм, та як цей програм угрунтовує?"

Другим підрозділом є тактика.

"Точний облік сил, вибір відповідних засобів боротьби, гнучкість, уміння маневрувати (де треба — наступати, де треба — відступати), постійний звязок із масами, — от головні прикмети більшовицької тактики."

Третій підрозділ — історія партії.

"Третя галузь знання, необхідного комуністові, це історія партії, вивчення того, як партія виникла, як вона розвивалась, як боролась, що пережила за чверть століття свого існування. Не знавши історії партії, не уявивши собі ясно того, як зародився більшовизм, у боротьбі з якими ворогами він загартувавсь і зміцнів, не можна виробити з себе доброго партійця."

Четвертий підрозділ — орґанізація партії.

"Кожен робітник вступаючи до партії, повинен себе запитати — як орґанізована наша партія?, в чому її середова сила?, який середовий уклад має партія, який середовий розпорядок?, як побудована партія, яких орґанізованих правил додержують більшовики, щоб забезпечити потугу, міць та силу партії?, чим треба керуватися щоб партія була завжди така, неначе її вилито, викувано з одної брили?"

Ось це є ті сильні чотири галузі партійної науки, на яких спочиває й від яких залежить не тільки життя цілої партії, її розвиток, але й доля цілої робітничої кляси.

Коли-ж приглянемось, як наші партійні члени розуміють та як трактують всякі партійні питання, як відносяться до ріжних розпоряджень та ухвал партії, так це вже дасть нам ясний доказ, що ці чотири повище вичислені основні галузи партійної науки ми не дуже-то глибоко й твердо опанували. Під цим зглядом в нас часто виявляється цілковита розгубленість, а за тим йде постепенний ухил від справжної більшовицької лінії. Та ще більшою небезпекою є це, що про такі ухили й неправильне означення партійної політики зверхні партійні орґани або зовсім не дізнаються, або коли й дізнаються, то по більшій части запізно, щоб запобігти наслідкам.

Візьмім хоч-би відношення деяких членів нашої партії до масових робітничих орґанізацій, як трейд-юній, політичних та запомогових орґанізацій. Коли член, ще й такий, що десяток років належить до орґанізації, каже, що ніяких инших орґанізацій нам не потрібно, крім самої Комуністичної Партії, що така орґанізація, як Р.З.Т., це "буржуазні примхи", та наговорить цілу купу подібних нісенітниць, атакує членів партії за те, що ті, замісць приєднувати членів до партії, орґанізують непартійні орґанізації, і аж опісля, "що останеться" беруть до партії — то це свідчить про велику несвідомість такого члена. Такі індівідуали знають тільки одно: "ми аванґард пролетаріяту". Та не дуже-то завдають собі труду, щоб зрозуміти це слово так, як повинен його розуміти кожний свідомий робітник, а комуніст тимбільше.

Коли ми ставимо партію, як аванґард, так цим самим стверджуємо й визнаємо, що партія не кляса, а тільки її частина, часто дуже незначна чисельно. Річ зрозуміла, що таким аванґардом не може бути ціла кляса та ще й в буржуазному устрої. "В капіталістичному суспільстві навіть передова кляса, пролетаріят, не здолає створити партію, що охоплювала-б собою цілу клясу", писав Ленін ще в 1905 році.

"В добі капіталізму, коли робітничі маси підлягають безупинному визискові і не можуть розвивати своїх людських здібностів, найхарактернішим для робітничих політичних партій є саме те, що вони здолають охопити собою тільки меншість своєї кляси." казав Ленін на 2-ім конґресі Комінтерну.

Коли-ж так, то що нам робити, як застосуватись до великої більшости робітничої кляси, якої з повище поданих причин не можна приєднати до партії? Невже-ж партієць мав би бути дійсно такий безрадний, а партія така нетактична й непослідовна, щоб ці широкі маси полишити "на ласку судьби", чекаючи, доки "самі умовини" не приведуть їх до орґанізації?

Партія й масові робітничі орґанізації.

"Партія є орґанізований загін робітничої кляси. Але партія не є єдина орґанізація робітничої кляси. В пролетаріята є ціла низка инших орґанізацій, без яких він не може провадити правильної боротьби з капіталом: професійні спілки, кооперативи, фабрично заводські орґанізації, парляментарські фракції, позапартійні обєднання жінок, преса, культурно-просвітні орґанізації, спілки молоді, та багато инших" каже Сталін.

Значить що є такі. Є і всі вони необхідні для робітничої кляси, "бо без них не можливо закріпити клясові позиції пролетаріяту за ріжноманітних сфер боротьби, бо без них не можливо закріпити клясові позиції пролетаріяту як силу, що покликана змінити буржуазний лад, на лад соціялістичний."

В.Б.

ВИЩА МИСТЕЦЬКА ШКОЛА УКРАЇНИ.

До революції Україна, як провінція, "южная окраина" царської імперії, не мала вищої мистецької школи і позбавлена була права на розвиток власної мистецької культури. Існувавші тоді в Києві, Одесі та Харкові "художественные училища" уявляли з себе середні школи, що працювали під контролею і доглядом Академії "Художеств" в Петербурзі й були провідниками російської мистецької культури.

Після революції вперше закладається фундамент вищого учбового і наукового мистецького закладу. В кінці 1917 р. у Києві засновано Українську Академію Мистецтва в складі видатних українських художників. Майже одночасно з Академією в 1918 р. було засновано в Києві Інститут. В 1924 р. оба ці "ВУЗ"-и об'єднано в єдиний Художній Інститут, що є всеукраїнським осередком вищої образотворчої культури і освіти. Розпочавши в 1924 р. свою роботу в складі 3-ох факультетів і з 325 студентами, Художній Інститут в 1926 році уявляє з себе дужий ВУЗ з 5-ма факультетами і 575 студентами.

Завдання Інституту є підготовка вищої кваліфікації орґанізаторської й творчо-синтетичної художньої сили для всіх ділянок т. зв. образотворчих чи просторово-матеріяльних мистецтв, себто, для всієї суми державних соціяльно-політичних і виробничо-економічних завдань, що реалізуються через художню обробку та оформлення матеріяльних річей побутового і суспільно-ідеольоґічного призначення.

Інститут має такі факультети: 1. Архитектурний, 2. Малярський, 3. Поліграфічний, 4. Скульптурно-керамічний і 5. Художньо-педаґоґічний. Поліграфічний і Педаґоґічний факультети наймолодші серед факультетів.

Деякі факультети уявляють з себе досить складний конґльомерат ріжних фахів.

Художній Інститут ще дуже молодий орґанізм, що лише почав розвиватись.

В Інституті скупчені всі найбільш видатні художні сили України.

В методах і всій постановці мистецького виховання Худож. Інститут іде цілком новаторським шляхом в будові своїх факультетів і відділів. Старі Академії — російська й закордонні мали традиційну тріаду: архітектура, малярство, скульпаура. Укр. Інститут пориває з цією схоластичною й ідеалістичною традицією і будує факультети по виробництвах, пристосовуючи в такий спосіб мистецтво до реальних життєвих завдань, наближаючи його до життя й виробництва.

Взагалі треба зауважити, як цілком нове й цінне в роботі Худож. Інституту, що його ставить у виняткове положення щодо проблеми "мистецтво й маси" — це початок успішних спроб вести роботу студента-художника за мури школи й майстерні в гущавину робітничого життя. В 1925 р. було зроблено першу спробу в цім напрямку: понад 20 студентів старших курсів було послано на літню практику в робітничі клюби Донбасу. Наслідки були здебільшого позитивні так для клюбів і робітництва, як для молодих художників. В цьому році посилається теж кілька груп на Донбас та Катеринослав і Криворіжжя. Інститут розпочинає реалізацію гасла: "Мистецтво в маси".

Навчання в Худож. Інституті розраховано на 4 роки. Проте виявляється катеґорична потреба при сучасних умовах (слаба підготовка вступаючих, відсутність робфаку і сильних профшкіл і т. ин.) збільшить термін навчання до 5 років.

Інститут готується до нового прийому, що розрахований на 225 осіб.

ВІСТИ З ПІДКАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ.

ПРОТИКОНСТИТУЦІЙНІ РЕФОРМИ.

Не зважаючи на протести послів із Підкарпатської України проти розвязання окружних самоуправних тіл, що ними є жупи, і злиття їх в одно самоуправне тіло з осідком в Мукачеві — чеське правительство все таки задуману реформу перепровадило в життя. На чолі нової жупи станув др Єх.

Так само насильно проходить приділювання окремих сіл, а то і цілих пограничних територій до Словакії. Делеґація, що по тій причині була на приняттю у Крамаржа, дістала від нього таку відповідь: "Я нічого не можу в тій справі зробити для Українців тому, що Словаки мені ближче". Таке поступовання чеського правительства доводить українське населення на Підкарпаттю до крайности.

ГОЛОД І НУЖДА НА ПІДКАРПАТТЮ.

На Підкарпаттю особливо терпить від голоду гірське населення, що в наслідок повстання нових границь польської і мадярської — стратило всякий сезоновий зоробок. На Підкарпатську Україну напливають на службу і на роботу чеські леґіонери, що їх після обчислень з чеського джерела примістилось вже тут около 40,000 осіб. В додаток заробітня платня денного робітника виносить в багатьох місцевостях не більше чим 5—10 чеських корон.

Тому населення опинилось в страшній нужді, хорі, опухлі з голоду тягнуться по дорогах селяне і випрошують милостині. По селах живляться бідні чим попало, травою, грибами, корінцями і т. д. Зазначено ряд смертних випадків від уживання отруйної поживи, особливо грибів. Чеський Червоний Хрест, що веде в горах гуманітарну акцію, дає підмогу тільки тим, що голосували при виборах на аграрну партію.

ЗНУЩАННЯ АДМІНІСТРАЦІЇ.

"Карпатська Правда" наводить ряд випадків, що малюють безправне положення українського селянства на Підкарпаттю. І так в селі Негрово при громадських роботах сільський війт наказав бідним селянам впрягатися до возів. Коли бідаки не виповнили наказу і пропонували війтові заставити до цеї роботи багатих селян, що мають коні, то жандарми побили селян. В селах, що віддали свої голоси на комуністичну партію, чеські жандарми вдираються зі зброєю до хат і розганяють всякі зібрання, хоч-би то були лише сусідські сходини. За найменше нарушення правил і наказів місцевої влади, а їх дуже багато, селян на кілька місяців саджають у тюрму і кажуть платити грубі кари.

ВІДМОВЛЯЮТЬ ГОРОЖАНСТВА.

Адміністративні власти на Підкарпатській Україні відмовляються видавати місцевому населенню свідоцтва приналежности до громади і горожанства. Відмовляють головно робітникам, які змушені шукати заробітку поза родинним селом і тому не можуть виказатися тим, що від 1906 року сидять на одному місці і платять податок, як цього жадають адміністраційні власти при видачі свідоцтва приналежности або горожанства.

В наслідок того є на Підкарпаттю багато горожан, без права горожанства і приналежности. Тим, що передше узискали право горожанства, тепер чеські урядовці ті свідоцтва відбирають. Запити послів в парляменті втому напрямку не мали никого успіху. Ґазета, що подає цей факт, запитує чеський уряд, чи не думає він відібрати всему населенню Підкарпаття горожанське право.

ТАМ, ДЕ БУЛИ ҐРАФСЬКІ ПАЛАЦИ.

Робітничий клюб Черномиської цукроварні Тульчинської округи на Україні орґанізовано в 3-ох поверховому бувшому ґрафському палаці, що стоїть в роскішному парку. При клюбі є гарна бібліотека, що налічує до 6,000 книжок українською, російською, польською та німецькою мовами.

Добре розгорнув роботу музичний гурток, що втяг до себе чимало молоді. Особливо широко розгорнула роботу секція молоді, що орґанізувала спортивний, професійний та драматичний гуртки. Членів клюбу понад 300 чоловік.

Не забувайте про пресовий фонд наших часописів.

М. КОЦЮБИНСЬКИЙ.

У ГРІШНИЙ СВІТ.

(Новеля.)

(Докінчення.)

— Ну, тепер ти! — і полетіла малина в рот Секлеті.

— Добра малинка? — обізвався з боку знайомий голос.

Як з землі виросла сестра Аркадія з пісним обличчям, з побожно згорненими на животі руками.

Ніхто не обізвавсь до неї.

— А я ще не кушала... Дух чревоугодія побіждається... — і бачучи, що її не слухають, сестра Аркадія криво всміхнулась і нишком подалася далі.

— Христа продала-б, — сказала Секлета.

Вони вже кінчали роботу, коли прибігла келейниця.

— Несіть швидче малину... та йдіть всі до матушки-ігуменні... Кличуть...

— Ну, щось уже буде!... — подумали сестрички.

***

Кривульками в'ється біла дорога з монастиря святого у грішний світ. Пнуться над кею гори, шумлять старі буки, клекоче в долині Алма...

Сонце було вже низько. Зеленим вогнем горіло на ньому верхів'я буків, блищали, як срібні кольони, пні й блукали під ними їх легкі тіни. А там, де сонця нема вже, лізли у небо темнії стіни, а з них, глибокі й чорні, дивились холодки.

Йшли по дорозі черничкн. Схилені голови, очі червоні, клунки на спинах, ціпки в руках. Попереду Варвара, за нею Устина, а там дві других, що рвали малину. Брели із раю у грішний світ, не стямившись, не спамятавшись. Так це все швидко скоїлось!... Біда заскочила їх, як дощова хмара. Устина ще й досі тремтіла, у неї все ще стояла перед очима висока чорна матушка-ігуменя: жовті мішки скачуть під злими очима, ціпок тремтить в руці, золотий хрест плигає по грудях. "Де малина?... Пожерли!?... Малина моя де?... Розпугні!... Геть звідси!..." Сестра Аркадія з пісним обличчям подає свячену водицю, просить напитись... "Геть з очей... Геть звідси!... Всіх порозгоню... я... я..." Хлюпає вона на поміст, ціпок ходором ходить, хрест скаче на грудях і скачуть мішки під очима...

Потому хаос, щось невиразне, чого й згадати не можна... убогі клунки з убогим манаттям... тремтячі руки... сльози черничок... Слова потіхи крадькома, потай, щоб старші не бачили — і під ногами дорога, довга, ганебна... А мозок немов сокира рубає: "Пожерли? геть звідси!..." й навіть дерева шепочуть у чорних верхів'ях: "Пожерли?... геть звідси!..."

Лиця в Устини горіли і жаль пік в грудях. Якась малина!!...

Сестра Варвара ступала твердо, уперто, — пута рвала. Зсунула брови, стисла уста і ціпком стукала в землю. Ні разу не стала, не озирнулась. Вся постать казала: далі від раю, ближче до грішного світу.

— Позаду — вороги. Йшли мовчки, самотні, немов стіною розділені. Навіть тіни їх нарізно плили по дорозії

Сестра Устина була прибита. Не мала сили нічого забути. Вона не забула своєї келії, тісної та тихої, як домовина... Вечірних тіней, тремтячих від світла лямпадки... Малого віконця, яке містило в собі високі гори, і чисте небо, і ясне сонце... прекрасний світ божий... Її душа не могла раптом порвати побожних мельодій, чистих і гарних, як ангольські хори. Забути солодкі молитви на кам'яному помості, в кутку темної церкви... Чорних сестричок, що йдуть рядами... Усього того, до чого звикла. Що з нею буде? Кути подітись? В широкому, чужому світі, від якого відвикла. Куди веде ця дорога, що плете петлю у горах, чужих, невідомих, холодних?

А ліс мовчав. Мовчки йшли сестри і кожна зокрема несла свої думи.

Раптом — щось її причулось... Ні, то причулось...

Так жалко, так сумно, душа спливає сльозами...

— Сестро Секлето, де заночуєм?

Ласкавий голос... Хто це промовив? Тепло, сердечно, мов сонце вечірнє?... То її почулось...

— Сестро Секлето, де заночуєм?

— Сестричко Марто!...

Невже то промовив до ворога — ворог?

Навіть Варвара здрігнулась і стала.

Вони озирнулись.

Сестра Секлета лежала на грудях у Марти і чорні плечі її тремтіли від плачу.

— Прости!

— Хай бог простить!...

Устина глянула на Варвару і бліді уста в неї тремтіли, як у малої дитини.

У Варвари текли з очей сльози...

Щось важке й болюче підкотилося Устині під серце і раптом трісло. Зробилось так легко, так радісно, як ще ніколи. Вона стояла і несвідомо шептала: сестричко... сестро...

І це маленьке слово, промовлене так щиро ворогами отут, на дорозі у грішний світ, слово, яке вона тисячі разів повторяла досі холодними устами там, у монастирі, раптом набрало для неї якоїсь незвичайної краси, якогось особливого тепла і співало в душі, як пісня.

Воно їх єднало краще, міцніше, як досі... Од його розступались чорні бори і не страшним став той невідомий, далекий, той грішний світ...

Всім стало легко. Всі обіймались.

— Сестро Секлето!...

— Сестрицко Марто...

Їм всім хотілось як найчастіше казати те слово, мов тільки знайдене, просте і рідне.

Їм всім хотілось взятися за руки і йти так далі, в згоді й спокою...

— Сестро Устино...

— Сестро Варваро...

Сонце ховалось за гори і чорний морок вставав із мертвого бору. Та їм байдуже. Вони всі знали, що там, у долині, куди простують, світить ще сонце та б'ється хвиля нового життя...

Чернигів, серпень, 1904 р.

Товариші! Відновляйте передплату на "Українські Робітничі Вісти"!